

Таким чином, визначено відсоток школярів-спортсменів, які палять (19,1 %); школярів-курців чоловічої статі – 28,5 %, а курців-дівчат – 22,4 %; найбільший високий відсоток курців серед осіб, що не тренуються (31,4 %). Результати анкетування серед школярів, які палять дозволили встановити, що у них є легка тютюнова залежність; вони курять переважно заради спілкування; не мають достатньої мотивації, щоб кинути палити.

Література

1. Гамза Н. А. Курение в среде спортивной молодежи / Н. А. Гамза, Н. Г. Аринчина, О. Е. Аниськова // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по физической культуре, спорту и туризму : Мат. XIV Межд. науч. сессии по итогам НИР за 2015 г. – Минск : БГУФК, 2016. – Ч. 3. – С. 43 – 47.
2. Макарова Г. А. Проблема риска внезапной смерти при занятиях физической культурой и спортом (обзор литературы) / Г. А. Макарова // Вестник спортивной медицины России. – 1992. – № 1. – С. 18 – 22.
3. Польшова А. Молодь за здоровий спосіб життя / А. Польшова, Я. Климок, Т. Ханіна, В. Галевич // Проблеми формування здорового способу життя. – Львів, 2007. – С. 50 – 52.
4. Шевченко С. Шкідливі звички шкільної молоді (До проблеми оздоровлення нації) / С. Шевченко // Рідна школа. – 2000. – № 2. – С. 19 – 22.
5. Inverse association between physical inactivity and mental health in men and women. D. I. Galper, M. H. Trivedi, C. E. Barlow [et al.]. Med. Sci. Sports. Exerc. – 2006. – Vol. 38. – P. 173 – 178.
6. Smolander J. Work ability, physical activity, and cardiorespiratory fitness: 2-year results from Project Active. J. Smolander, S. Blair, H. Kohl. J. Occup. Environ. Med. – 2000. – Vol. 42. – P. 906 – 910.
7. Soininen H. The feasibility of worksite fitness programs and their effects on the health, physical capacity and work ability of aging police officers. H. Soininen. Kuopio University Publications D. Medical Sciences. – 1995. – Vol. 68.
8. The epidemiology, pathophysiology, and management of psychosocial risk factors in cardiac practice: the emerging field of behavioral cardiology. A. Rozanski, J. A. Blumentha, K. W. Davidson [et al.]. J Am Coll Cardiol. – 2005. – Vol. 45. – P. 637 – 651.
9. The influence of dispositional optimism and gender on adolescents' perception of academic stress. V. S. Huan, L. S. Yeo, R. P. Ang, W. H. Chong. Adolescence. – 2006. – Vol. 41, N 163. – P. 533 – 546.

Reference

1. Hamza, N. A., Arihcina, N. H., and Aniscova, O. E. (2016). Scientific substantiation of physical education, sports training and training in physical culture, sports and tourism. Minsk: BSUPC. 43 – 47 p.
2. Makarova, A. A. (1992). The problem of the risk of sudden death when practicing physical culture and sports (literature review). Bulletin of sports medicine in Russia. p. 18 – 22.
3. Polyova, A., Klimok, Ya., Hanina, T., and Galevich V. (2007). Youth for a healthy lifestyle. – Lviv: 50 – 52 p.
4. Shevchenko, S. (2000). Harmful habits of school youth (To the problem of healing of the nation). 19 – 22 p.
5. Galper, D. I., Trivedi, M. H., and Barlow C. E. [et al.]. (2006). Inverse association between physical inactivity and mental health in men and women. Med. Sci. Sports. Exerc. – P. 173 – 178.
6. Smolander, J., Blair, S., Koh, J., and Occup, H. (2000). Work ability, physical activity, and cardiorespiratory fitness : Active. Environ. Med. – P. 906 – 910.
7. Soininen, H. (1995). The feasibility of worksite fitness programs and their effects on the health, physical capacity and work ability of aging police officers. Medical Sciences.
8. Rozanski, A., Blumentha, J. A., and Davidson K. W. [et al.]. (2005). The epidemiology, pathophysiology, and management of psychosocial risk factors in cardiac practice: the emerging field of behavioral cardiology. J Am Coll Cardiol. – P. 637 – 651.
9. Huan, V. S., Yeo, L. S., Ang, R. P., and Chong, W. H. (2006). The influence of dispositional optimism and gender on adolescents perception of academic stress. Adolescence. – P. 533 – 546.

Безкопильний О.О.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси

Качур Є. Ю.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ПРО ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ГОТОВСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У статті вказано, що гносеологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності характеризує розвиток пізнавальних здібностей та оволодіння професійно орієнтованими дисциплінами, необхідними для здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Автори констатують, що значна роль учителя фізичної культури у процесі виховання підростаючого покоління та формування його готовності до здорової життєдіяльності обумовлює актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Ключові слова: гносеологічний компонент готовності, майбутні вчителі фізичної культури, здоров'язбережувальна діяльність, основна школа.

Безкопильний А. А., Качур Є. Ю. Про гносеологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури к здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. В статті вказано, що гносеологічний компонент готовності майбутніх учителів фізичної культури к здоров'язбережувальної діяльності характеризує розвиток пізнавальних здібностей та оволодіння професійно орієнтованими дисциплінами, необхідними для здійснення здоров'язбережувальної діяльності. Автори констатують, що значна роль учителя фізичної культури у процесі виховання підростаючого покоління та формування його готовності до здорової життєдіяльності обумовлює актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

ориєнтованими дисциплінами, котрі необхідні для здійснення здоров'ясберегальної діяльності. Автори констатують, що значительна роль учителя фізичної культури в процесі виховання підліткового покоління і формування його готовності до здорової життєдіяльності обумовлює актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'ясберегальної діяльності в основній школі.

Ключевые слова: гносеологічний компонент готовності, майбутній учитель фізичної культури, здоров'ясберегальна діяльність, основна школа.

Bezkoptylny O. O., Kachur Y. Y. About the gnoseologic component of the future physical culture teachers' readiness to the health-keeping activity in the secondary school. In the article it is pointed out, the gnoseologic component of the future physical culture teachers' readiness to the health-keeping activity characterizes the development of the comprehensive abilities and the mastering of the professionally oriented disciplines necessary for the realization of the health-keeping activity.

The formedness of the gnoseologic component of the readiness was defined based on the cognitive criterion, indications of which are the entity of knowledge as to the professional functions of the modern physical culture teacher; implementation of the health-keeping pedagogics; normative-law documents, regulating the conditions of the health-keeping medium of the secondary education establishment; health-keeping methodologies, the application of which allows forming a health-keeping educational secondary school medium; health-keeping technologies in the class, breaks and during the prolonged school day; terminology, necessary for the implementation of the health-keeping technologies; biological need of the school age children in motions; dynamics of the mental workability of the secondary school pupils during general education classes and along the school academic day; methodologies, allowing to provide an active rest and relieve pupils' weariness degree; remedial regimes of work in the physical culture classes; the norms of the secondary school pupils' motional activity; age periods of the school-children's organism development; the forms of work with parents for higher health-keeping activity effectiveness; the influence of the physical culture remedial classes on the pupils' organism state; methodologies of the physical culture remedial classes, different kinds of the motional activity being laid in their essence.

The authors state, the considerable role of the physical culture teacher in the process of the growing generation education and forming its readiness to the healthy life activity conditions the actuality of the problem of the future physical culture teachers training to the health-keeping activity in the secondary school.

Key words: the gnoseologic component of the readiness, future physical culture teachers, the health-keeping activity, the secondary school.

Постановка проблеми. Удосконалення системи вищої фізкультурної освіти та підвищення якості підготовки фахівців полягає у визначенні пріоритетних напрямів освітньої стратегії відповідно до глобальних умов економіки, екології, демографії, потреб суспільства і держави та гармонійного розвитку особистості. З позицій сьогодення, у зв'язку з негативною динамікою стану здоров'я учасників освітнього процесу, важливим критерієм ефективності освітньої системи є показники здоров'я особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень П. Б. Джурицького [1], Є. А. Захаріної [2], Л. І. Іванової [3], О. В. Тимошенка [4] та інших, що присвячені характеристиці різних видів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності засвідчив складність та багатогранність досліджуваної проблеми та відсутність єдиної точки зору на структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури.

Науковці (І. В. Іваній, С. С. Кодимський та Н. Н. Чайченко, D. Birch, C. Duplaga, D. Seabert, K. Wilbur, Hsiang Ru Lai, Der Min Wu, Pi Hsia Lee, Yu Siang Jhang [5], P. Ward, I. Kim [6] та ін.) вказують на особливо важливе значення формування готовності вчителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності.

В якості структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі нами обґрунтовано аксіологічний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний.

Формулювання мети дослідження. *Мета статті* – вивчити стан сформованості гносеологічного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

В дослідженні були використані наступні методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження, анкетування, методи математичної статистики. Графічне представлення результатів статистичного аналізу проводили в електронних таблицях «Excel-97».

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі вивчення поглядів науковців та аналізу навчальних планів закладів вищої освіти, змісту навчальних дисциплін, умов професійної діяльності вчителя фізичної культури, а також спираючись на власний досвід викладацької діяльності, нами було окреслено зміст гносеологічного компоненту готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, а саме:

- знання щодо професійних функцій сучасного вчителя фізичної культури;
- знання з питань впровадження здоров'язбережувальної педагогіки в основній школі;
- знання стосовно нормативно-правових документів, що регламентують умови здоров'язбережувального середовища закладу середньої освіти;
- знання фізкультурно-оздоровлювальних, еколого-гігієнічних, психовалеологічних, медико-валеологічних, оздоровчо-розвивальних та інших здоров'язбережувальних методик, застосування яких дозволяє формувати здоров'язбережувальне освітнє середовище основної школи;
- знання про зміст здоров'язбережувальних технологій, що застосовують на уроках і перервах, під час продовженого дня школи тощо;
- знання термінології, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій у основній школі;
- знання про біологічну потребу дітей шкільного віку в рухах;

- знання про динаміку розумової працездатності учнів основної школи під час загальноосвітніх уроків та продовж навчального дня школи;
- знання методик, які дозволяють забезпечити активний відпочинок та зменшити ступінь втоми учнів;
- обізнаність у питанні щодо оздоровчих режимів роботи на уроках фізичної культури з учнями основної школи;
- знання стосовно норм рухової активності учнів основної школи;
- знання про вікові періоди розвитку організму школярів;
- знання про різні форми роботи з батьками для підвищення ефективності здоров'язбережувальної діяльності з учнями основної школи;
- знання методик фізкультурно-оздоровчих занять, в основу яких покладено різні види рухової діяльності.

Для реалізації поставленої мети роботи нами було проведено анкетування, в якому брали участь 390 студентів 4 курсу таких провідних закладів вищої освіти України, що здійснюють підготовку майбутніх учителів фізичної культури, як: Академія рекреаційних технологій і права, Бердянський державний педагогічний університет, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка та Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького.

Отримані дані вказують на розуміння студентами проблеми здоров'язбереження сучасної учнівської молоді, що актуалізує наше дослідження. Аналіз відповідей свідчить про те, що значна кількість респондентів переконливо вважає, що у сучасний період доцільно здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі (рис. 1).

З усіх опитаних 65,7% респондентів повністю погоджуються з необхідністю здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі, частково погоджуються – 23,6% студентів, не погоджуються – 7,2% студентів, важко відповісти – 3,6% студентів.

Володіння понятійно-термінологічним апаратом свідчить про професіоналізм педагога, його здатність і готовність до науково-педагогічної діяльності. Обізнаність із спеціальною термінологією є важливою умовою формування у майбутнього педагога низки компетентностей, зокрема, здатності логічно мислити, аналізувати, синтезувати, узагальнювати знання і утворювати на цій основі нові поняття. Крім того, інтенсивне оновлення понятійно-термінологічного апарату в галузі фізичного виховання зумовлює необхідність «дидактичної трансляції» в навчальний процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури спеціальним чином впорядкованих і систематизованих у навчальних словниках фундаментальних та новоутворених термінів фізкультурної науки.

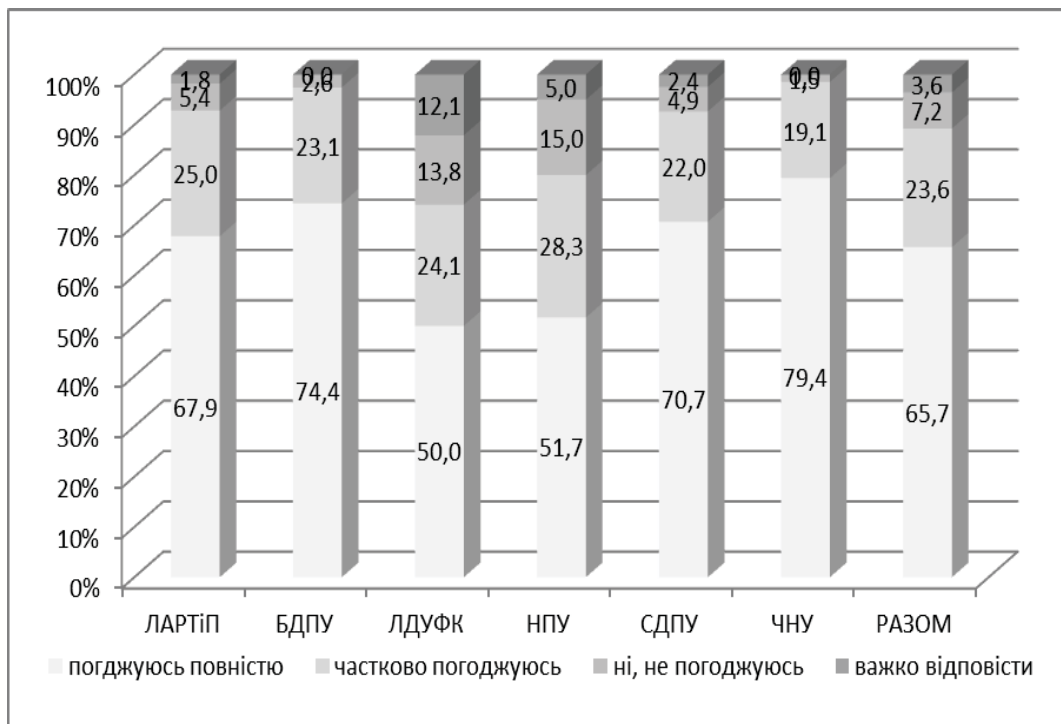

Рис. 1. Розподіл відповідей студентів про необхідність здійснювати підготовку майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі (%)

Усе вище зазначене стало передумовою для того щоб визначити наскільки сучасні студенти володіють спеціальною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій в основній школі (рис. 2).

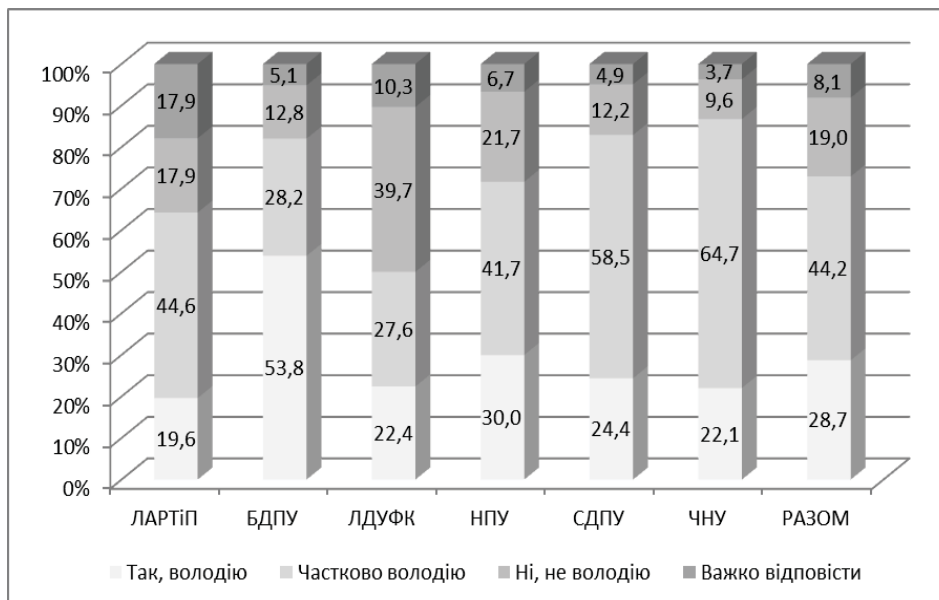

Рис. 2. Розподіл відповідей студентів про те наскільки вони володіють знаннями спеціальної термінології необхідної для впровадження здоров'язбережувальних технологій у основній школі (%)

Результати опитування вказують на те, що 28,7% опитаних респонденти повністю володіють професійною термінологією, необхідною для впровадження здоров'язбережувальних технологій у основній школі, 44,2% – частково володіють відповідною термінологією, 19,0% – не володіють, 8,97% студентів важко було відповісти на запитання анкети. На нашу думку, при розробці та проведенні лекційних, лабораторних та практичних занять слід значну увагу приділяти проблемі ознайомлення, аналізу та оволодіння майбутніми учителями фізичної культури фундаментальними та новоутвореними термінами фізкультурної науки.

На питання про обізнаність щодо фізкультурно-оздоровлювальних, еколого-гігієнічних, психовалеологічних, медико-валеологічних, оздоровчо-розвивальних та інших здоров'язбережувальних методик, застосування яких дозволяє формувати здоров'язбережувальне освітнє середовища загальноосвітнього навчального закладу відповіді студентів розподілилися наступним чином: 34,3% студентів вважають себе повністю обізнаними; 51,2% – частково обізнаними; 7,3% – не обізнані, щодо методик які дозволяють формувати здоров'язбережувальне освітнє середовища загальноосвітнього навчального закладу та 7,3% вибрали варіант – важко відповісти.

Висновки. Одним із важливих структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі є гносеологічний компонент.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у виявленні педагогічних умов, що будуть сприяти формуванню готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Література

1. Джурина П. Б. Компоненти підготовленості до здоров'язбережувальної професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури / П. Б. Джурина // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2012. - Вип. 5. - С. 12.
2. Захаріна Є. А. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04 / Захаріна Євгенія Анатоліївна; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2013. – 525 с.
3. Іванова Л.І. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями з відхиленнями у стані здоров'я: автореф. дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04 / Любов Іванівна Іванова ; НПУ імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2014. – 61с.
4. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. В. Тимошенко ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 38 с.
5. Lai HR. Health Literacy Teaching Beliefs, Attitudes, Efficacy, and Intentions of Middle School Health and Physical Education Teachers / Hsiang Ru Lai, Der Min Wu, Pi Hsia Lee, Yu Siang Jhang // Journal of school health. – 2018, May, – V.88. – №5. – P.350-358.
6. Ward P. Effects of improving teachers' content knowledge on teaching and student learning in physical education / P. Ward, I. Kim and others // Research quarterly for exercise and sport. – 2015. – №86 (2). – P. 9-15.

References

1. Dzhurynsky P. B. (2012) Komponenty pidhotovlenosti do zdorovjazberezhualnoji profesijnoji dijalnosti majbutnih uchiteliv fizychnoji kultury [Future physical culture teachers' readiness to the health keeping professional activity components]. *Visnyk Natsionalnoji akademiji Derzhavnoji prykordonnoji sluzhby Ukrainy The Ukraine's State border service National academy newsletter*. Iss. 5. P. 12. (in Ukrainian).

2. Zakharina Y. A. (2013). Teoretychni i metodychni zasady profesijnnoi pidhotovky majbutnikh uchiteliv fizychnoi kultury do pozaklasnoji ta pozashkilnoi ozdorovcho-vykhovnoji roboty [Theoretical and methodological principles of the future physical culture teachers' professional training to the extra-class and the extra-school health-educational work]. (Doctoral dissertation). Classical private University. Zaporizhzhya, 525 p. (in Ukrainian).
3. Ivanova L. I. (2014). Teoretychni i metodychni zasady profesijnnoi pidhotovky majbutnikh uchiteliv fizychnoi kultury do roboty z uchnyamy z vidkhylenyamy u stani zdorovja [Theoretical and methodological principles of the future physical culture teachers' professional training to the work with the pupils with deviations in the health state]: (DSc thesis abstract). Kiev. (in Ukrainian).
4. Tymoshenko O. V. (2009). Teoretyko-metodychni zasady optymizatsii profesiinoi pidhotovky vchyteliv fizychnoi kultury u vyshchikh navchalnykh zakladakh.[Theoretical and methodical principles of optimization of professional training of teachers of physical education in higher educational institutions]. (DSc thesis abstract). Kiev. (in Ukrainian).
5. Lai HR, Wu DerMin, Lee PiHsia, Jhang YuSiang (2018, may.) Health Literacy Teaching Beliefs, Attitudes, Efficacy, and Intentions of Middle School Health and Physical Education Teachers. Journal of school health. Vol. 88. No.5. Pp. 350-358.
6. Ward P., Kim I. and others (2015) Effects of improving teachers' content knowledge on teaching and student learning in physical education./ Research quarterly for exercise and sport. No.86 (2). Pp. 9-15.

УДК 373.5 (072) : 613

Беседа Н. А.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

НАРОДНІ РУХЛИВІ ІГРИ В ПРОЕКТІ «ЗДОРОВА ДИТИНА В ШКОЛІ Й РОДИНІ»

Інтенсифікація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти в Україні призводить до порушення гармонійного співвідношення рухової та інтелектуальної активності дітей, розвитку в них сколіотичної постави, дитячих неврозів, погіршення зору тощо. Тому виникає об'єктивна потреба упровадження в освітній процес школи здоров'язбережувальних проектів. З огляду на це, метою нашого дослідження є визначення впливу народних рухливих ігор на стан здоров'я учнів початкової школи в процесі реалізації проекту «Здорова дитина в школі й родині».

На основі спостереження за учнями на уроках і в позаурочний час було встановлено, що внаслідок проведення народних рухливих ігор в учнів початкової школи зникають ознаки стомлення, покращується самопочуття, підвищується рівень працездатності. Застосування народних рухливих ігор сприяє оптимальному співвідношенню рухової й інтелектуальної діяльності дітей. Це засвідчує доцільність застосування здоров'язбережувальних технологій у початковій школі на основі впровадження культурних традицій рідного краю в процесі реалізації здоров'язбережувального проекту «Здорова дитина в школі й родині».

Ключові слова: здоров'язбереження, народні рухливі ігри, проект, рухова активність, учні початкової школи.

Беседа Н. А. Народные подвижные игры в проекте «Здоровый ребенок в школе и семье» Интенсификация образовательного процесса в заведениях общего среднего образования в Украине приводит к нарушению гармоничного соотношения двигательной и интеллектуальной активности детей, развития у них сколиотической осанки, детских неврозоз, ухудшению зрения и тому подобное. Поэтому возникает объективная потребность внедрения в образовательный процесс школы здоровьесберегающих проектов. Учитывая это, целью нашего исследования является определение влияния народных подвижных игр на состояние здоровья учащихся начальной школы в процессе реализации проекта «Здоровый ребенок в школе и семье».

На основе наблюдения за учащимися на уроках и во внеурочное время, было установлено, что в результате проведения народных подвижных игр у учащихся начальной школы исчезают признаки утомления, улучшается самочувствие, повышается уровень работоспособности. Применение народных подвижных игр способствует оптимальному соотношению двигательной и интеллектуальной деятельности детей. Это говорит о целесообразности применения здоровьесберегающих технологий в начальной школе на основе внедрения культурных традиций родного края в процессе реализации здоровьесберегающего проекта «Здоровый ребенок в школе и семье».

Ключевые слова: здоровьесбережение, народные подвижные игры, проект, двигательная активность, ученики начальной школы.

Beseda Nataliia. Folk outdoor games in 'Healthy Child in School and Family' project. Intensification of educational process in secondary schools of Ukraine there is a critical problem of preserving health of a younger generation. It causes students' scoliotic body posture, reduction in vision, childhood neurosis etc. That is why there occurs an objective need of implementing modern health preserving projects into school academic process. So aim of study: to make an analysis of outdoor folk games impact on primary school students' health condition in terms of the 'Healthy Child in School and Family' project realization. The project is aimed at promoting cooperation between the general secondary education institution and the family in the process of healthcare-saving educational environment formation in primary school.

As practical experience testifies, in the process of primary school students' health preservation, outdoor folk games are of great importance. Each game has a deep semantic meaning and a clearly defined goal. In order to achieve the aim, children have to perform a number of tasks. Songs contribute significantly to attractiveness of all outdoor folk games. The pupils carry out movements clearly and rhythmically with the musical accompaniment.